

POLITIKKUR

TRÝ STÓRMÁL HJÁ SAMGONGUNI AT LOYSA KOMANDI TINGSETU

Løgmaður lovaði loysn á trimum stórmálum, tá ið hann helt ólavsøkurøðuna

Árni Gregersen

Myndir: Jens Kristian Vang

Føroyingar eiga at rokna við, at í hesi tingsetuuni, sum júst er byrjað, fer samgongan at loysa trý stórmál, sum hava verið á breddanum í fleiri ár.

Í røðuni, sum løgmaður helt ólavsøkudag, segði hann, at fiskivinnunýskipanin, stjórnarskipanin og nýggja pensjónsskipanin verða loyst í hesi tingsetuni.

Hvussu einstøku stórmálini verða loyst segði hann ikki so nógv um, men tey verða undir øllum umstøðum løgd fyrri Løgtingið at taka støðu til.

Øll vita, at sitandi samgonga hevur leingi arbeitt bæði fakliga og politiskt við nýskipan av fiskivinnuni. Hetta er eitt stórmál, sum eisini er undir tíðartrýsti, tí loyvini hjá øllum, sum aka lut í fiskivinnuni, fella aftur til landið á nýggjárinum.

Áðrenn vit fara aftur til, hvat hendir við fiskivinnuni, skulu vit nevna, at uppskotið um stjórnarskipan eisini er undir tíðartrýsti, tí flaggddagin næsta ár – 25.apríl 2018 – verður fólkatakvøða um stjórnarskipan.

Tá ið fólkatakvøðan verður, tá skulu seks mánaðir vera farnir síðani uppskotið, sum skal til fólkatakvøðu, er endaliga avgreitt frá tinginum.

Øll beinagrindin í uppskotinum er gjørd og hevur fingið viðgerð við jøvnum millumbilum seinastu seks-sjey árin, men tað er torført at fáa nakran at siga, at semja er um málið.

Tí er tað ivasamt um málið verður avgreitt í tinginum við breiðari semju áðrenn vit eru komin til 25.oktober.

Hendir tað ikki, so er ivasamt um nakar vil lata eitt slíkt uppskot til fólkatakvøðu, fer tað at vísa seg, at onkur av teimum størri flokkunum ikki tekur undir við uppskotinum.

Verður vandi fyrri, at uppskotið fellur, so verður tað neyvan lagt til fólkið at taka støðu til.

Fiskivinnan

Uppskotið um nýskipan av fiskivinnuni var til viðgerðar í farnu tingsetu.

Tað endaði í vinnunevndini, men tað kom ikki aftur úr nevnd, so tingformaðurin, Páll á Reynatúgvu, avgjörði, at tá ið onki álit var komið, tá ið útsettu tíðarfreistirnar vóru farnar, at senda tingið heim, enda tingsetuna og lata uppskotið fella burtur.

At tingformaðurin valdi hesa loysnina skal síggjast í ljósinum av, at tað gekk ómetaliga striltið at fáa uppskotið úr aftur nevnd.

Tvær orsøkir vóru til tess: onnur at ósemja var í samgonguni um ávís viðurskipti í uppskotinum og hin, at andstøðan situr við meirlutanum í vinnunevndini.

Nú kann ein sjálvandi hugsa, at tað ikki er so avgerandi, hvør hevur meirlutan í einari tingnevnd.

Men tað er avgerandi.

Hetta kemur oftast til sjóndar, tá ið andstøða og samgonga ikki eru samd um høvuðspunktini í einum uppskoti, sum er til viðgerar.

Í fòrinum við uppskotið um nýggja fiskivinnuskipan er tað soleiðis, at stór ósemja er millum andstøðu og samgongu um prinsipiell mál í uppskotinum.

Hetta fær andstøðuna at seta nógvar spurningar til uppskotið og at innkalla til nógvar hoyringar í nevndini. Tað tekur tíð og í farnu tingsetu dróg tað so langt út, at formaðurin valdi at senda tingið til hús, áðrenn álitid kom aftur úr nevndini.

Nýtt uppskot

At málið datt burtur, tá ið tingið fór heim, hevur við sær, at tað skal leggjast fram av nýggjum.

Løgmaður boðaði í røðuni á ólavsøku frá, at leiturin er tann sami, men at nakrar broytingar, sum vinnunevndin arbeiddi við, verða innarbeiddar í uppskotið.

Hann nevndi eisini, at

kvotaskipanin, sum í nýggju skipanini verður sett í staðin fyrri fiskidagar, tá ið tað snýr se gum botnfisk undir Føroyum, verður útsett til at koma í gildi 1.januar 2019.

Hendan broytingin er ikki gjørd, tí tey flestu hoyringsvar mæla frá kvotaskipan. Hetta verður gjørt fyrri, at tíð skal vera at gera neyðugu fyrireikingar til skipanina, áðrenn hon kemur í gildi.

Hendan broytingin hevur við sær, at fiskiddagarnir í komandi fiskiári verða ásettir til 1.januar 2018 – og so verður ein fyribils loysn gjørd fyrri alt 2018 til kvotaskipanin verður sett í gildi øll sum hon er 1.januar 2019.

Tað sum enn ikki liggur endaliga fast er, hvussu sjálv nýskipanin fer at síggja út.

Almenn vitan er, at samgongan hevur baksast innanhýs við at fáa øll at semjast. Ein fundur var í vár á Seglhúsloftinum á Tvøroyri. Tá meldaðu samgonguleiðararnir út, at semja var um, hvussu nýskipanin skuldi gerast.

Tað, sum síðani er komið

fram, er, at tann semja fyrst og fremst var millum teir triggjar samgonguleiðararnar, Poul Michelsen, Framsókn, Høgna Hoydal, Tjóðveldi, og Aksel V. Johannesen, Javnaðarflokkurin.

Síðan tann fundin hava fóll úr øllum flokkunum gjørt vart við, at tey hava ser-sjónarmið, sum tey ógvuliga fegin vilja hava við í endaligu semjuna.

Pensjónsnýskipanin

Seinasta málið av teimum trimum stóru, sum løgmaður nevndi, var pensjónsnýskipanin.

Eitt mál, sum skiftandi samgongur hava vitað um, liggur sum ein tikkandi bumba undir føroyska búskapinum, uppá longri sikt.

Framskrivningar og vitan annars vísa, at vit gerast alt fleiri eldri og at tað verða færri og færri á arbeiðsmarknaðinum, sum tjena pengar.

Spurningurin er so, um tað ber til at halda fast við ta skipan, sum vit hava kent, at tá ið vit fylla 67 ár, so fáa vit øll eina fólkapensjón, sum til ber at liva av.

Búskaparráðið hevur fleiri ferðir víst á, at føroyski búskapurin als ikki fer at megna at halda fast í einari skipan, sum byggir á tann leist vit kenna – og hevur mælt politisku skipanini til at koma við einari aðrari meira haldførari loysn.

Ein pensjónsbólkur hevur arbeitt við hesum málinum í langa tíð, men enn er ikki komið á mál.

Løgmaður boðaði tó frá, at hetta er komið so mikið langt, at tað verður lagt fyrri tingið í heyst.

Spurningurin er tá bara, hvørjir flokkar fara at takk undir við uppskotinum, tí í arbeiðsbólkinum er ongin semja enn um, nær vit kunnu fara av arbeiðsmarknaðinum, hvussu høga almenna samhaldsfasta pensjón vit fáa og hvussu nógv vit sjálvi skulu spara saman til pensjónina.

Einasta ítøkiliga tykist vera, at fólk kunnu sleppa at arbeiða longri, orka og vilja tey tað. Hinvegin verður sagt, at tey sum eru niðurslitin, skulu fáa penber at liva av.